

Avlsrådet informerer: «Nye» tanker om raseavl.

De siste årene har kritikken mot rasehunder økt betraktelig. Internasjonalt gjennom dokumentarer som «Pedigree dogs exposed». Her i Norge har rasehunder møtt kritikk fra både dyrebeskyttelsen og veterinærer. Kritikken handler hovedsakelig om 2 problemer; det ene er eksteriøre overdrivelser, det andre er lukkede populasjoner med for lite genetisk variasjon, som igjen fører til høyere forekomst av sykdommer. Denne gjentatte kritikken gir igjen grobunn for designraser som f.eks labradoodle, som har gjort bl.a Drøbak Hundehotell til en millionbedrift.

Eksteriøre overdrivelser er ikke et problem for alle rasehunder, og spesielt ikke for rasene Norden har ansvar for. Men kritikken om lukkede populasjoner gjelder alle rasehunder, og er noe vi må ta på alvor. Selv om man holder den generelle innavlsgraden lav og unngår matadoravl, så vil man alltid miste noe av den genetiske variasjonen i hver generasjon i en lukket populasjon. I tillegg har de fleste raser oppstått i en tid der det var vanlig med både innavl og matadoravl, så de fleste raser har hatt genetiske flaskehals der de har mistet mye genetisk variasjon. Man får ikke økt den genetiske variasjonen i en lukket populasjon, det eneste man kan gjøre er å begrense hastigheten man taper den.

NKK har jobbet for å løse dette problemet, og skriver slik:

«Raseavlen utsettes fra flere hold for massiv kritikk, blant annet fordi vi legger større vekt på små forskjeller mellom ulike varianter, som størrelse, pelslengde og farge, på bekostning av sunne, bærekraftige populasjoner. Vi ønsker at vi sammen med raseklubbene kan arbeide for å opprettholde og fortrinnsvis øke den genetiske variasjonen i populasjonene, sier Astrid Indrebø, tidligere veterinær fagsjef i NKK. Dette vil være grunnleggende både for framtidens sunne hundeavl og raseavlens omdømme, fortsetter hun.

FCI Scientific og Standard Commissions, i samarbeid med Breeding Commission, har gjennom flere år arbeidet for en enklere prosedyre for å kunne pare varianter av samme rase, samt nært beslektede raser. NKK har vært en viktig brikke i dette arbeidet.

FCIs General Assembly i Milano 2015 godkjente FCI General and breed specific guidelines about crosses of breeds and breed varieties. Vedtaket var enstemmig; det var ingen av delegatene fra noen av landene som argumenterte mot forslaget. - Dette var en stor seier for sunn hundeavl og sunn fornuft, sier Astrid Indrebø. Tidligere måtte krysning, også av varianter, godkjennes av rasens hjemland.»

Dette forslaget gjelder eksempelvis kryssing av alle 9 dachshundrasene, kryssing av størrelsevarianter på tyske spitzraser, kryssing av størrelsevarianter på puddel, kryssing av hårlagsvariant på schäfer og hvit gjeterhund. Man kan lese mer inngående om dette på NKKs nettsider. De siste årene har NKK hatt mye fokus på dette på sine avlsrådseminar, Lapphundklubben hadde også Kim Bellamy som er avlskonsulent i NKK som foreleser, om viktigheten av genetisk variasjon i avlsarbeidet. Som representant for lapphundklubben blir man stolt når vi blir holdt frem som et godt eksempel på raser som har løst denne problematikken på en god måte. Hele 2 ganger på sist avlsrådseminar ble vi nevnt. Først for hvordan rasekompendiet til Finsk Lapphund oppfordrer til genetisk variasjon i forordet:

«Rasestandarden for finsk lapphund har med hensikt blitt holdt ganske romslig. Mindre detaljer har aldri hatt stor betydning i utstillingsringen eller i avlsarbeidet, heller ikke når en har valgt seg en "venn for livet". Derfor er det stor variasjon innen rasen, selv om typen er blitt befestet, og en som

regel kan gjenkjenne et individ i rasen som finsk lapphund. Det er det som er så fint med den finske lapphunden.

Ofte er en standard bare en beskrivelse av rasens anatomi, og dette gjelder også finsk lapphund – det "lille ekstra" som gjør en lapphund til en lapphund, forblir udefinert.

Dette heftet har blitt laget for å hjelpe dommere og oppdrettere og alle andre som leser det, til å danne seg et bilde av en korrekt finsk lapphund av riktig type, samtidig som det beskriver de særegne detaljene som gjør at en lapphund ser ut som en typisk representant for rasen.

Det er mange fantastiske, nesten perfekte finske lapphunder, men som likevel tydelig er forskjellige når det gjelder temperament og utseende. Det unike og fine med rasen er at det ikke finnes to finske lapphunder som er helt like, og slik bør det også være i fremtiden.»

Lapphundrasene ble også nevnt fordi de har funnet en løsning på hvordan man kan få inn nye gener i populasjonen. Ved at vi faktisk ikke har lukkede stambøker. På alle 3 rasene kan vi innmønstre nye individ gjennom en eksteriørbedømmelse. Disse individene skal være fra samiske reindriftsområder og ha nær tilknytning til reindrifta. Hundene skal være uregistrerte lapphunder og ikke ha andre hunderaser kjent i nær slekt.

Dette er utrolig viktig for å holde rasene sunne og friske langt inn i fremtiden, samtidig som vi bevarer koblingen til et av rasens viktigste opprinnelige bruksområde, selv om de fleste lapphunder i dag er familiehunder. I raseavl generelt er dette nye tanker, men i lapphundmiljøet har dette vært i fokus siden rasene ble registrert. Man kan virkelig være stolt av oppdrettere som for 30 – 40 år siden kunne tenke så fremtidsrettet, da de på andre raser snevret inn genpoolen i rekordfart ved å lukke stambøker og drive både innavl og matadoravl.

Finsk lapphund og lapsk vallhund har hele tiden hatt åpen stambok. På svensk lapphund ble det på 70-tallet slutt på innmønstringer, det var på den tiden flere samiske hunder som ble innmønstret spesielt av Kappfjellfamilien, ved hjelp av klubbens daværende leder, Ørnulf Strid på Ørmalis kennel. Det var dog ikke lapphundoppdretterne som satte en stopper for innmønstring, men Svensk Kennel Klubb. Heldigvis er det igjen åpnet for også å innmønstre nye hunder på svensk lapphund her i Norge. I denne stikka publiseres også en artikkel som Stig Bolin skrev i 1988, som viser at også på svensk lapphund tenkte de framtidrettet allerede den gang.

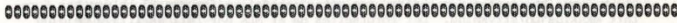
Mydogdna sine gentester gjør en analyse av hvor heterozygot hunden er. Det vil si hvor mange gener hunden har arvet som er forskjellig fra mor og far. Dette gir en god indikasjon på genetisk variasjon i rasen. Medianen hvor heterozygot rasehunder er generelt 34,3%, for finsk lapphund er den 39,3%, for lapsk vallhund er den 38,1%. På svensk lapphund har de foreløpig få hunder i databasen og det er derfor ikke laget en median, men det ser ut som at de fleste som er testet ligger på nivået til medianen for rasehunder generelt.

Innmønstring er et viktig tiltak for å kunne tilføre nye gener til populasjonen. Det er også viktig at avlen tar hensyn til å bevare den genetiske variasjonen i populasjonen best mulig, avlsrådet vil skrive mer om hva som er viktig å tenke på i den sammenheng, og hvordan dette gjenspeiler våre avlsstrategier.

gått. Oppløsningen avgjøres av generalforsamlingen og krever minst 2/3 av de avgitte stemmer. Ved oppløsning tilfaller Klubbens aktive Norsk Kennel Klub.

14.0 IKRAPPTREDEN

Denne loven trer i kraft med virkning fra og med dagen etter den er vedtatt på generalforsamlingen.

BEGRANSAD HUNDAVEL

*****

Den skandinaviske lapphunden är en numerärt liten hundras. I varje fall om man ser till antalet registrerade lapphundvalpar i Norge och Sverige. Registreringsstatistiken har varit följande.

	1983	1984	1985	1986	1987
Norsk Kennel Klub	155	145	122	158	169
Svenska Kennelklubben	248	270	250	234	211

Det kan nämnas, att år 1980 registrerades 342 lapphundar i Svenska Kennelklubben.

Utöver ovan registrerade hundar föds givetvis ytterligare ett antal mer eller mindre "äkta" lapphundvalpar. Huru många dessa äro, är svårt att uppskatta, men man kan förmoda, att de inte uppgå till särdeles många hundratal. Vi kan bara dessvärre konstatera, att lapphundarna i dag är en liten ras. Något som redan nu och framför allt på sikt utgör ett fundamentalt avelsproblem. En liten population medför klara risker för inavel, ett faktum som icke kan bortses ifrån. Inavel brukar framförallt yttra sig i nedsatt vitalitet och fruktsamhet. Visserligen torde släktskaps- och inavel medföra mindre valpkullar, men tvevelsutan med en klar ökning av oönskade deffekter såsom epilepsi, tandbortfall, över- resp. underbett, höftledsdisplasi och icke minst försämrad mentalitet. Även rasens ändrade användningsområde torde bidra härtill. Från att intill 1940 och 1950 talet ha varit en utprägld arbetshund hos samerna, varvid endast de bästa valparna i kullen sparades, torde i våra dagar utgällningen av mindre lyckade individer vara ringa. Ävenså får hundutställningarna med deras jakt på CERT och BIR ta på sig skulden för "matador-aveln".

Vad kan vi då göra för att undgå eller mildra oönskade deffekter i avelsarbetet inom lapphundrasen?

Enligt min mening måste vi till att börja med göra en noggrann inventering av det avelsmaterial som finns i Norge och Sverige. Det gäller inte bara våra "pappershundar" det vill säga registrerade hundar. Varje droppe nytt och främmande blod, som kan tillföras aveln, är värd sin vikt i guld. Sedan stamboken i Norge och Sverige stängdes på 1970-talet, har vi på grund av rasens begränsade numerär hamnat i något av en fälla. Förvisso finns ute i bygderna täckhundar och tikar, som äro värdefulla som avelsdjur, men som äro utestängda på grund av att ingen eller endast den ena av föräldrarna är registrerad.

Personligen har jag på eget initiativ under flera års tid rest såväl inom Nordnorge som Nordsverige och Nordfinland för att söka upp hundar, som skulle kunna användas i aveln. Och förvisso finns där en hel del intressant hundmaterial, som skulle kunna motsvara högt ställda krav enligt dagens standard. Flera av hundarna har varit eller äro mycket goda renhundar i rennäringens tjänst.

Under den gågna sommaren företogs sålunda en resa till Nord-Trøndelag och Nordland. Därvid påträffades utmärkta rengjetarhundar bland annat i Nyviksmoen, Majavatnet och Hatfjeldal. Ett exempel härför är "STOJ", 6 år, med anor från Majavatnet och Strömsund i Sverige, se bif. foto.

Jag har med detta velat fästa uppmärksamheten på, att det nu är hög tid att söka tillvarata alla möjligheter till en bredare avelsbas än den hittillsvarande.

STOJ

Man får hoppas, att det inte är för sent att fånga alla möjligheter till ansvarsfull avel av vår urnordiska lapphund. Men det kan hända, att nådatiden är ganska kort.

Alternativet måhända blir inkorsning i lapphundrasen med annan spets-hundras.

Stig Bolin

*****
ÖNSKER EN RIKTIG GOD JUL

TIL

LAPP-LEON'S TJORVEN, BONZO OG RUFUS M. EIERE,

OG

KENNELENE ØRMALI OG KÅSA,
SAMT ANDRE LAPPHUNDVENNER.

HILSEN

TUFFA, BAJAS, LORRIE, LIV OG ARNE
*****